

Användning av aska som gödselmedel på åkermark

Rekommendationer till dig som markägare eller brukare

- Anpassa givan efter näringsinnehåll och grödans behov. Förrådsgödsla inte med fosfor.
- Håll koll på tillförseln av tungmetaller
 1. Skaffa kunskap om balansen mellan tillförda och bortförda tungmetaller – t.ex. genom att göra en balansberäkning.
 2. Vid behov ta markprover på de tungmetaller som kan tänkas vara förhöjda på din mark – t.ex. kadmium.
- Vid spridning av aska som inte kommer från den egna gården, rekommenderar vi att du alltid begär att få en analys av näringsinnehåll och tungmetallinnehåll från leverantören.
- Aska från skogsbränsle bör inte spridas på jordbruksmark eftersom kadmiuminnehållet är för högt i förhållande till fosforinnehållet.

Aska som gödselmedel

Syftet med detta informationsblad är att ge vägledning vid användning av aska som gödselmedel på åkermark.

Att sprida aska på åkermark kan vara ett önskvärt alternativ för att tillföra näringsämnen, framför allt fosfor (P) och kalium (K). Ibland handlar det om återföring av aska från en gårdspanna för halm, men det kan även handla om att sprida aska från andra värmepannor, till exempel kommunala värmeverk där olika bränslen används. Askans ursprung har stor betydelse för vilken näring den innehåller och på vilken mark det är lämpligt att sprida den. Exempelvis är det stora skillnader i näringsvärde och tungmetallhalter på aska från spannmål, halm och gräs jämfört med aska från skogsbränsle.

Spridning av aska från skogsbränslen på skogsmark är en etablerad metod och där finns rekommendationer framtagna av Skogsstyrelsen. Den askan är däremot inte lika lämplig att använda på åkermark eftersom den innehåller höga halter av tungmetaller i förhållande till näringsinnehållet. Du hittar några exempel i tabellen nedan.

Bränsle	[mg Cd/ kg P]	mg P – per kg aska
Trä ¹	1 760	11 200
GROT ¹	390	18 000
Salix ²	2 420	38 000
Spannmål ²	6	98 300 (mg P/ kg TS)

Regler

Det finns idag ingen preciserad lagstiftning som reglerar spridning av aska på åkermark. Däremot måste du som sprider aska på åkermark följa de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken. De allmänna hänsynsreglerna ställer krav på att du ska väga miljöriskerna med spridningen mot de vinster spridning ger, det vill säga näringstillförseln.

Näringstillförsel

Mängden fosfor som du får tillföra åkermarken via aska är inte reglerat i Jordbruksverkets föreskrifter om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring (SJVFS 2004:62) eftersom aska inte är ett organiskt gödselmedel. För att uppfylla de allmänna hänsynsreglerna måste du dock kunna redogöra för hur du har kommit fram till den mängd aska som du tänker tillföra åkermarken. Det näringsämne som du främst bör ta hänsyn till är fosfor.

¹ Bränslehandboken 2012 - Värmeforsk

² Aska från halm och spannmål – kemisk sammansättning, fysikaliska egenskaper och spridningsteknik – JTI/HS Skaraborg, 2008.

Tungmetaller

Innehållet av tungmetaller i gödselmedel är inte reglerat förutom för slam. För att kunna uppfylla hänsynsreglerna är det lämpligt att du följer de gränsvärden för tillförsel av tungmetaller som gäller vid spridning av avloppsslam på åkermark³.

Metall	Gränsvärde – som genomsnitt under en 7 års period (g/ha och år)
Bly	25
Kadmium	0,75
Koppar	300
Krom	40
Nickel	25
Kvicksilver	1,5
Zink	600

För att kunna följa de rekommenderade gränsvärdena måste du som tar emot aska för spridning på din åkermark, ta reda på innehållet av näringsämnen och tungmetaller i askan. Denna information bör du kunna få från leverantören.

³ Naturvårdsverkets föreskrifter om skydd för miljön, särskilt marken, när avloppsslam används i jordbruket SNFS 1994:2.

Mer information

JTI och Hushållningssällskapet Skaraborg har publicerat en rapport om aska från halm och spannmål som vi rekommenderar att du läser:

Aska från halm och spannmål – kemisk sammansättning, fysikaliska egenskaper och spridningsteknik. JTI-rapport 362 Lantbruk & industri, 2008, <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:959502/FULLTEXT01.pdf>

För att få mer kunskap om askor från olika bränslen kan du läsa Bränslehandboken som Värmeforsk har tagit fram:

Bränslehandboken 2012 Värmeforsk, 2012, <http://www.sgc.se/ckfinder/userfiles/files/sokmotor/Rapport1234.pdf>